

Lof der zwijgen

Sietske Waslander

Didactiefonline, januari 2017

Eens in de zoveel tijd duikt er een documentaire, een artikel of een gloedvolle toespraak op waarin het voorbereidend beroepsonderwijs centraal staat. Heel vaak ligt daar een veronderstelling achter dat het tijd wordt de status ervan op te poetsen en de eigenheid voor het voetlicht te brengen. Met daarbij dan ook nog vaak de opmerking dat zoveel mensen het vmbo niet kennen. Wetende dat ongeveer de helft van alle leerlingen naar het vmbo gaat. Hoe meer je over zo'n opmerking nadenkt, hoe beschamender het wordt. Door steeds het bijzondere van het vmbo te benoemen, bevestigen we juist dat het 'niet normaal' is. Dat het niet 'de norm' is. Precies tegen alle goede bedoelingen in.

Het doet denken aan Anthony Giddens, een van de grote sociologische denkers van onze tijd. Heel kort door de bocht gezegd stelt Giddens dat mensen door wat ze gezamenlijk doen hun eigen realiteit creëren, en dat die realiteit op zijn beurt sterk bepalend is voor wat mensen doen. Met als grote ironie dat mensen die tégen die realiteit ageren, diezelfde realiteit juist bevestigen dóór hun protest.

Bijvoorbeeld: onze voorvaders hebben ooit bedacht dat er een onderscheid is tussen beroepsonderwijs en algemeen vormend onderwijs. Dat idee heeft in Nederland een realiteit gecreëerd waarin beroeps- en algemeen vormend onderwijs in allerlei opzichten van elkaar verschillen. Variërend van wetten en regels tot tastbare gebouwen en onaantastbare opvattingen. Dat is de realiteit waar wij mee van doen hebben, en dat is ook de realiteit waar we naar handelen. Door hoe we handelen, bevestigen we die realiteit ook voortdurend. Door te kiezen voor het een óf het ander - omdat er nu eenmaal niet meer smaken zijn - bevestigen we voortdurend het verschil tussen beroeps- en algemeen vormend onderwijs.

Het gaat nog een stap verder, en daar zit de ironie. Door iets 'bijzonder' te noemen, bevestigen we tegelijkertijd wat kennelijk 'normaal' is. Hoe harder en hoe vaker we dat roepen, hoe sterker die 'norm' wordt. Steeds als we expliciet zeggen dat de status omhoog moet, zeggen we tegelijkertijd impliciet dat daar nu kennelijk iets mis mee is. Zolang we maar blijven roepen hoe waardevol het vmbo is, blijven we onbedoeld het tegendeel beweren.

Mijn wens voor het nieuwe jaar is dat we allemaal eens een jaar lang zwijgen over het 'bijzondere' van het vmbo. Dat we er als vanzelfsprekend vanuit gaan dat het de beste, de meest waardevolle en meest innovatieve sector van ons stelsel is. En dat we in de plaats daarvan onze aandacht richten op de serieuze knelpunten in de bovenbouw van het havo en het vwo. Zodat we het vmbo zwijgend tot norm verheffen.